



Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, http:// www.kp.org.pl

Świebodzin, 28 maja 2012 r.

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
w Warszawie

W związku z opracowywaniem projektów planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, przedstawiam następujące stanowisko w kilku sprawach powtarzających się dla różnych obszarów:

1. W sprawie przedmiotów ochrony.

Uważam za nieprawidłowe opieranie się na opracowanej przez GDOŚ „instrukcji wypełniania SDF” wersji 2010.1., w której zapisano sugestię, iż w SDF obszaru Natura 2000 „liczebność mniejszą niż 0,5%, np. 0,49% należy zaokrąglić do zera i kodować jako D” – co oznaczałoby, że gatunków, których liczebność w obszarze jest mniejsza od 0,5% ich populacji krajowej, nie można uznać za przedmioty ochrony.

Jest to bowiem niezgodne z zasadami sporządzania Standardowego formularza Danych dla obszaru Natura 2000 ustanowionymi decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej – w tym zarówno ze ‘starą’ decyzją KE 97/266/EC, jak i z ‘nową’ decyzją KE z 2011 r. Instrukcja GDOŚ wydaje się być wydana z przekroczeniem kompetencji GDOŚ, ponieważ określenie formatu i sposobu wypełniania SDF obszaru Natura 2000 zastrzeżone jest dla Komisji Europejskiej.

Jest to także niezgodne z notą Komisji Europejskiej w sprawie określania celów ochrony obszarów Natura 2000, której przesłanie państwom członkowskim zapowiedziano na maj 2012 r., a której tekst był już dyskutowany na Komitecie Siedliskowym. Nota ta stwierdza, że cele i działania ochronne w obszarach Natura 2000 muszą być ustanawiane:

- w obszarze siedliskowym: dla wszystkich siedlisk przyrodniczych z zał. I dyrektywy siedliskowej i dla wszystkich gatunków z zał. II dyrektywy siedliskowej występujących w obszarze (chyba, żeby ich występowanie było nieznaczące);
- w obszarze ptasim: dla wszystkich gatunków ptaków z zał. I i gatunków ptaków migrujących występujących w obszarze (chyba, żeby ich występowanie było nieznaczące);

Dla uznania gatunku lub siedliska za przedmiot ochrony nie jest więc wiążące ujęcie tego gatunku w SDF obszaru. Zapis SDF powinien być przyjęty jako podstawa domniemania, ale również gatunki nie ujęte w SDF, a występujące w obszarze, muszą być objęte planowaniem ich ochrony. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy ich występowanie w obszarze rzeczywiście nie jest znaczące – ich obecność w obszarze jest przypadkowa, a obszar nie jest dla nich „najbardziej odpowiedni”. Wymaga to indywidualnej analizy dla każdego gatunku, uwzględniającej nie tylko jego liczebność w obszarze odniesioną do liczebności populacji krajowej, ale również osiągnięte w obszarze

zagęszczenia, przydatność dla gatunku dominujących w obszarze siedlisk, znaczenie obszaru dla zachowania zasięgu geograficznego gatunku. Taka analiza powinna zostać przeprowadzona w ramach sporządzania PZO, na etapie weryfikacji przedmiotów ochrony. Musi ona uwzględniać wiele aspektów, a niedopuszczalne jest mechaniczne orzekanie o „nieznaczącym” występowaniu gatunku tylko na tej podstawie, że jego populacja w obszarze Natura 2000 jest mniejsza od 0,5% populacji krajowej.

Na to zagadnienie zwracaliśmy uwagę Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Komisji Europejskiej. GDOŚ zadeklarowała wydanie w najbliższym czasie poprawionej instrukcji.

Uprzejmie zwracam uwagę, że sporządzenie PZO niezgodnie z europejskimi zasadami dotyczącymi ochrony obszarów Natura 2000 może skutkować niekwalifikowanością środków na to zadanie pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

2. W sprawie proponowania zmian granic obszarów w procesie opracowywania planów zadań ochronnych:

Uważam, że:

- Plan zadań ochronnych może i powinien wskazywać na konieczność powiększeń obszaru Natura 2000 w sytuacjach, gdy takie powiększenia są niezbędne dla skutecznej ochrony obszaru. Np. gdy zidentyfikowano, że miejsca lub tereny kluczowe dla chronionych w obszarze gatunków lub siedlisk omyłkowo pozostawiono poza granicami obszaru.
- Ewentualne powiększenia obszaru prowadzące do objęcia ochroną nowych dla obszaru gatunków lub siedlisk przyrodniczych pozostają jednak poza zakresem prac w ramach PZO.
- Ewentualne wyłączenie pewnych terenów z obszaru Natura 2000, uzasadniane niekiedy przesłankami ekonomicznymi lub społecznymi, nie jest zwykle niezbędne do skutecznej ochrony obszaru – a tym samym pozostaje poza zakresem prac w ramach PZO. Wyłączenia takie są możliwe, gdy dany teren został włączony do obszaru w wyniku błędu (tj. nie miał 1 maja 2004 r. i nadal nie ma wartości przyrodniczych; nie jest potrzebny dla integralności obszaru i ochrony jego wartości), ale jest to procedura odrębna od opracowywania PZO.

3. W sprawie „utrzymywania wód i rowów” w obszarach Natura 2000.

W bardzo wielu obszarach w procesie planowania ochrony podnoszone jest zagadnienie „konieczności utrzymywania wód i rowów”, co może się znaleźć w konflikcie z ochroną obszaru Natura 2000.

Podkreślam tu, że w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jednoznacznie stwierdzono już, że konserwacja rowów odwadniających i utrzymywanie wód – mogące wpływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 – są przedsięwzięciami do których stosuje się art. 6(3) dyrektywy siedliskowej. Natomiast prace kształtujące profil podłużny i poprzeczny cieków (w tym „remonty cieków”, „likwidacja przemiałów i odsypisk”, „umacnianie brzegów”) są w ogóle pracami wchodzącymi w zakres pojęcia „prace kanalizacyjne i przeciwpowodziowe” – w związku z czym wymagają uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Zwracam uwagę, że w myśl stanowiska GDOŚ z 16 września 2009 r. (było ono poprzedzone odmiennym i błędnym stanowiskiem z 6 maja 2009 r.), odmulanie cieków i rowów, jeżeli jest realizowane w sposób mogący zmienić aktualne warunki wodne (w tym także je „poprawić”, „przywrócić właściwe funkcjonowanie urządzeń wodnych”), wymaga uzyskania decyzji z art. 118 ustawy o ochronie przyrody, a w postępowaniu o nią można, w razie potrzeby, przeprowadzić ocenę oddziaływania na obszar Natura 2000.

Zwracam także uwagę na opublikowane ostatnio założenia do nowej ustawy Prawo Wodne. Zapowiedziano w nich, że w ustawie zostanie podana zamknięta i ograniczona lista prac mogących Stanowic „utrzymywanie” wód, a prace te - w razie potrzeby - będą podlegać ocenie oddziaływania na obszar Natura 2000.

Już w obecnym stanie prawnym zarządzających wodami dotyczą cele środowiskowe wynikające z ustawy Prawo Wodne – na terenie całego kraju wymagane jest uzyskanie dobrego stanu lub potencjału ekologicznego wód (co obejmuje renaturyzację hydromorfologii cieków oraz

dobry stan ichtiofauny, flory i bentosu), a na obszarach Natura 2000 wymagana jest także realizacja celu z art. 38f ustawy Prawo Wodne – oznaczająca obowiązek zapewnienia takich warunków wodnych, jakie są potrzebne do właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków chronionych w obszarze Natura 2000. Sugeruję, by - w procesie planowania - zarządzającym wodami zwracać uwagę na te obowiązki, ponieważ często nie są ich świadomi.

4. W sprawie wyłączenia z zakresu PZO terenów nadleśnictw posiadających plan urządzenia lasu poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko

Przepisy dotyczące relacji między planem zadań ochronnych a planem urządzenia lasu, obowiązujące od 1 stycznia 2012 r., są w mojej opinii niezgodne z prawem Unii Europejskiej. Aktualne prawo nie zobowiązuje do sporządzenia planu urządzenia lasu w taki sposób, który wyczerpywałby obowiązki wynikające z art. 6(1) i 6(2) dyrektywy siedliskowej oraz obowiązek z art. 4(1) i 4(2) dyrektywy ptasiej, natomiast dla terenów objętych takim planem wyłączono obowiązek i możliwość sporządzania planu zadań ochronnych.

W sprawie tej skierowałem wystąpienie do Komisji Europejskiej, w wyniku czego wszczęte zostało postępowanie wyjaśniające.

Do czasu rozstrzygnięcia sprawy prawidłowości zapisów prawa polskiego, wnioskuję by automatyczną konsekwencją wyłączenia nadleśnictwa z zakresu planowania w PZO było wskazywanie na potrzebę opracowania dla terenu tego nadleśnictwa planu ochrony Natura 2000.

Równocześnie zwracam uwagę, że sporządzanie PZO niezgodnie z prawem UE w zakresie ochrony obszarów Natura 2000 - nawet gdy jest w pełni zgodne z prawem polskim, lecz prawo polskie nie jest zgodne z prawem UE - może skutkować niekwalifikowością środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, wydanych na to zadanie.

z poważaniem